
**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС.
ФІНАНСОВЕ ПРАВО**

УДК 351.741:355.24

Алексєєва Ольга Василівна,
кандидат юридичних наук, старший дослідник,
провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-3390-536X
Кожухар Оксана Володимирівна,
кандидат юридичних наук,
заступник начальника відділу ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-2234-781X

**РОЗВИТОК СТАНДАРТІВ COMMUNITY POLICING В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

У статті висвітлюється розвиток стандартів Community Policing в Україні в умовах воєнного стану. Зокрема зазначено, що пріоритети органів місцевого самоврядування сьогодні значно змінилися, тому ініціативи «Community policing» більше тягнуться до забезпечення цивільної безпеки мешканців громад та захисту і підтримки вразливих груп населення. Зроблено висновок, що виклики воєнного стану актуалізували розвиток описаних практик партнерської співпраці поліції та громади, що дозволить посилити безпеку громад.

Ключові слова: воєнний стан, стандарти Community Policing, безпекові компоненти, територіальні громади.

Стандарти Community Policing розпочали впроваджувати в Україні ще до початку повномасштабного вторгнення рф. Але реагування на безпекові виклики в умовах війни та воєнного стану стало фундаментальною потребою громад, що актуалізувало розвиток практик партнерської співпраці поліції та громади [1].

Робота, яка розпочалася ще до повномасштабного вторгнення рф в Україну зі взаємодії органів поліції з органами місцевого самоврядування, як і пріоритети органів місцевого самоврядування, значно змінилися, проте загальний курс на партнерство поліції та громади збережено, хоча, слід сказати, що певні заходи загальмувались чи відтермінувались. Але навіть у такій ситуації Національна поліція України продовжила співпрацю з територіальними громадами [1].

Проблеми взаємодії інститутів громадянського суспільства з поліцією досліджували: О.А. Мартиненко, Ю.С. Назар, О.В. Негодченко, І.Д. Руколайніна, також окремі аспекти зазначеної взаємодії розглядали у дисертаційних та монографічних дослідженнях: Гарасимів Т.З., Дашо Т.Ю. Безпалова О.І. Медведенко С.В. та інші науковці. Про-

© Alieksieieva Olha, Kozhukhar Oksana, 2023

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2023.4\(62\).3](https://doi.org/10.36486/np.2023.4(62).3)

Issue 4(62) 2023

<https://naukaipravookhrona.com/>

те мета нашої статті – висвітлити розвиток стандартів Community Policing в Україні в умовах воєнного стану.

Нагадаємо, що стратегію Community Policing – «партнерство заради спокою», апробовано в країнах англосаксонської правової системи, яка розрахована на усвідомлення поліцейськими необхідності налагодження взаємодії з населенням. Така модель взаємодії поліції з громадою передбачає налагодження довірливих стосунків з населенням шляхом безпосередньої співпраці та діалогу. Ідея цього виду охорони правопорядку полягає у визнанні того, що відповідальність за запобігання та боротьбу зі злочинністю несе не тільки поліція, а й інші представники суспільства, а мета такої взаємодії – це поліпшення якості життя всіх представників місцевого населення [2].

Сьогодні взаємодія поліції та громади є частиною щоденної поліцейської роботи не тільки у США та Британії, а й у багатьох країнах світу. Зазначений підхід практикується у Бельгії, Болгарії, Данії, Чехії, Німеччині, Італії, Латвії, Литві, Польщі тощо [3].

Серед базових компонентів «Community policing» називають: організаційну децентралізацію; переорієнтацію патрулювання на двосторонню взаємодію з представниками громади; орієнтацію правоохоронної діяльності на наявні проблеми громади та встановлені відповідно до них пріоритети. До базових компонентів «Community policing» також відносять «видимість» поліції, її присутність на вулицях у форменому одязі, можливість мешканців громади побачити та поспілкуватись із поліцейськими [1].

Використання підходу «Community policing» суттєво підвищує відчуття безпеки у місцевих мешканців, довіру до поліції та задоволеність її роботою.

Підхід Community Policing побудований на принципах постійної комунікації, де:

- поліція та місцева громада разом відповідають за безпеку;
- поліція реагує на місцеві потреби й вимоги, які визначає громада;
- спілкування між населенням і поліцією є ефективним, а отже, приносить відповідні результати;
- підхід до вирішення кожної з місцевих проблем є індивідуальним;
- співпраця спрямована на попередження правопорушень і створення плану запобіжної діяльності [1].

Розвиток Community Policing має низку переваг для конкретних мешканців конкретних громад, а саме:

- мешканці повідомляють поліції про проблеми у сфері безпеки та спільно шукають рішення їх подолання;
- місцева поліція у плануванні роботи враховує думку населення. На підставі цієї інформації формуються місцеві програми із підвищення безпеки;
- спілкування з населенням відбувається за допомогою інноваційних платформ. Створюють онлайн-платформи, «карти злочинності», влаштовують тематичні зустрічі, запроваджують спільні ініціативи. Такі майданчики допомагають мешканцям швидко отримувати реакцію на їхні звернення та ефективніше вирішувати проблеми з безпекою.
- за рахунок більш тісної комунікації та взаємодії населення й поліції мешканці точно знають, що робить поліція, яка її роль, права та обов'язки;
- зосередження уваги на причинах злочинів дозволяє завчасно попереджати їх;

© Aliksieieva Olha, Kozhukhar Oksana, 2023

- громада контролює діяльність поліції, отримує актуальну інформацію про стан безпеки за місцем проживання;
- критерієм оцінки роботи поліції є те, як вона вирішує проблеми у сфері безпеки, на які вказали мешканці. При цьому саму оцінку також дають представники громад, органів місцевого самоврядування, незалежні експерти [1].

Отже, СоР – це не автономна програма або окреме поліцейське управління чи відділок. Це підхід у щоденній роботі поліції, а поліцейські є частиною громади, яку покликані захищати.

Зауважимо, що в умовах війни та воєнного стану ініціативи «Community policing» більше тяжіють до забезпечення цивільної безпеки мешканців громад та захисту і підтримки вразливих груп населення.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну значно актуалізувало розвиток практик партнерської співпраці поліції та громади («Community Policing»).

Впровадження різних інструментів «Community policing» в громадах продовжилось, а виклики воєнного стану дали поштовх до пошуку і вдосконалення інших рішень. Наразі проблеми та успіхи фактичного впровадження підходу співпраці поліції з громадою залишаються поза широкою увагою. Актуальність цієї проблеми значно посилює процес підготовки проєкту національної концепції «Безпечна громада», що відповідно передбачає потребу зворотнього зв'язку від громадськості. Проте напрацювання у сфері розвитку «Community Policing» будуть корисними не лише під час війни, але і в процесі післявоєнного відновлення громад.

Серед впроваджень «Community Policing» в умовах війни та воєнного стану є ініціативи «Поліцейський офіцер громади».

Проєкт «Поліцейський офіцер громади» є важливим інструментом для покращення взаємодії між поліцією та громадськістю, шляхом зближення правоохоронців та жителів місцевих громад можна більш ефективно розв'язувати безпекові проблеми [3].

Мета проєкту – запобігти злочинам, а не лише розкривати ті, що сталися. Правоохоронці постійно перебувають на територіях, патрулюють, спілкуються з людьми. Офіцер на зв'язку 24/7, бо допомога потрібна і вдень, і вночі.

У 2020 році до проєкту приєдналися лише 6 територіальних громад. Але була проведена відповідна робота, доведений головний меседж проєкту: «Поліцейський офіцер громади – той, хто оберігає громаду та завжди поруч!», що відчутно активізувало громади. І вже у 2021 – 39, 2022 – 47 громад, у 2023 – 62 громади взяли участь у проєкті [6].

Прикладом у впровадженні цієї ініціативи можуть слугувати Київщина, Рівненщина, Вінничина, Хмельничина, Одещина тощо.

Зокрема, у всіх 64 громадах Рівненщини працюють поліцейські офіцери громад, адже Рівненщина є флагманом у проєкті «Поліцейський офіцер громад». Область лідирує в цьому проєкті і нині в регіоні несуть службу 108 офіцерів. Керівництво області, розуміючи важливість такої роботи, докладає максимум зусиль, аби ця ініціатива була виконана стовідсотково. Зазначають, що цей безпековий проєкт є одним з найбільш успішних, адже нині, особливо в умовах воєнного стану, для кожного жителя області важливо відчувати себе захищеним [4].

Також прикладом впровадження ініціативи зазначеного проєкту є Хмельничина.

Так, територію Старосинявської селищної об'єднаної територіальної громади обслуговують чотири поліцейських офіцери громади відділу превенції Хмельницького районного управління поліції ГУНП в Хмельницькій області. Поліцейські офіцери громади спільно з працівниками соціальної служби у справах сім'ї та молоді та служби у справах дітей здійснюють перевірки сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, проводячи відповідну профілактичну роботу [5]. Силами поліцейських офіцерів громади у тісній взаємодії з Старосинявською селищною радою здійснюється контроль по забезпеченню охорони публічного порядку при проведенні на території ОТГ масових заходів. Крім цього, з метою покращення криміногенної обстановки на території громади постійно відвідуються за місцем проживання самотні люди похилого віку, неблагополучні сім'ї, особи, які зловживають алкогольними напоями, особи, які ведуть антигромадський спосіб життя, особи, схильні до вчинення правопорушень, з якими проводиться профілактична робота. Під час живого спілкування обговорюються проблемні питання спільної роботи поліцейських офіцерів громади з питань дотримання громадянами Правил благоустрою, піклування про родини, які потрапили в складні життєві обставини; дозвілля молоді тощо. Визначаються подальші напрями співпраці: регулярно проводити необхідні профілактичні заходи серед населення у співпраці із працівниками соціальних служб, медиками і старостами, депутатами, бо це є важлива ділянка соціальної роботи [5].

Київська область стала одним із форпостів нашої країни на початку повномасштабного вторгнення. Завдяки потужному опору з боку Сил оборони та громадян росіяни були зупинені [6].

Унаслідок збройної агресії РФ понад 180 населених пунктів області потрапили під окупацію. Працівники поліції відігравали важливу роль у відбитті наступу агресора. Правоохоронці евакуювали населення та відновлювали порядок на звільнених територіях, розслідували воєнні злочини та документували терор ворога на нашій землі.

Правоохоронці навчилися працювати в умовах війни. Поліцейські підрозділи модернізували. І як наслідок – досягли зниження рівня злочинності в області, навіть при незакінченій війні.

За цей надскладний час разом із органами місцевого самоврядування вдалося відкрити 73 поліцейські станції. При цьому 13 відбудовано після деокупації та створено 2 центри безпеки. Кожен «шериф» має новий транспорт, спецзасоби та техніку, необхідну для оперативного реагування на будь-які виклики. В офісах створено комфортні умови для прийому громадян. Наразі між всіма територіальними громадами та Головним управлінням Національної поліції в Київській області підписані меморандуми про співпрацю та партнерство [6].

Нагадаємо, що на старті у 2020 році охочими стати офіцерами громад була 6 працівників, а на кінець 2022 року – уже 89 поліцейських несли службу як офіцери громад. У 2023 році громади отримали 121 офіцера, які дуже позитивно себе зарекомендували саме в час активних бойових дій на Київщині [6].

В Одеській області також продовжили відкривати нові поліцейські станції. Важливо відзначити, що окрім підтримки територіальних громад, роботу поліцейських офіцерів громад в умовах війни підтримав і місцевий бізнес [7].

У багатьох країнах є практика neighborhood watch (укр. сусідська варта). Вона полягає в тому, що мешканці одного селища або двору багатоповерхового будинку об'єднуються в групи, ділять між собою зміни та патрулюють місцевість. Наприклад, наглядають за запаркованими автівками або дитячими майданчиками. У випадках, коли мешканці помічають щось підозріле або небезпечне, вони викликають поліцію [3].

«Сусідська Варта» – це проєкт взаємодії та партнерства громадян, для досягнення безпеки у всіх її проявах, де залучаються ситуативні колективи людей до вирішення різнобічних завдань безпеки [8].

Проєкт «Сусідська Варта» – це цілий комплекс програмно-апаратних, інженерно-технічних і адміністративних рішень на базі єдиного технологічного ядра. Це системи взаємопов'язаних й інтегрованих компонентів та служб для забезпечення цивільної, техногенної, екологічної та інших видів безпеки громадян, а також надання їм різних корисних сервісних послуг [8].

Важливим і новим є залучення великої кількості людей, випадково сформованих груп, підгруп, громадян заряджених різною мотивацією, правоохоронців, різних людей (родичів, знайомих, журналістів, активних учасників проєкту і т.д.), для вирішення загального завдання – особистої, колективної і суспільної безпеки [8].

Основна мета проєкту – це особисто-колективна та громадська безпека у всіх її проявах для дітей, жінок, підлітків, пенсіонерів, громадян. Автоматизація процесів життєдіяльності громади, інтеграція з діючою структурою. Як результат – зниження злочинності в даній локації і підвищення якості життя [8].

Принцип роботи комплексу «Сусідська Варта» полягає в автоматизації процесів контролю, управління, розподілу контенту та оповіщення про поточний стан параметрів підсистем, таких як: візуальна інформація, рівень диму радіації, наявність високої концентрації газу, скупчення людей, виявлення забутих речей, лежача людина, ДТП, масові заворушення, напади і т.д. Система знижує час реакції на подію, підвищує ефективність роботи відповідних служб, знижує вплив людського фактору і мінімізує час на реагування, а в деяких випадках може врятувати життя людини. Користувачами (стейкхолдерами) комплексу «Сусідська Варта» можуть бути всі небайдужі громадяни та організації: комунальні підприємства; органи охорони правопорядку та забезпечення безпеки (СБУ і поліції); підрозділи дорожнього контролю; органи енергетичного та екологічного контролю; оперативно-рятувальні служби (МНС, швидка допомога); різні комерційні структури, які потребують контролю, обліку та спостереження; ініціативні групи людей; тощо [8].

«Сусідська варта» також показала свою ефективність у нових умовах воєнного стану, адже стала ефективним інструментом підвищення безпеки в громаді. Дослідження показує, яким чином відбулась трансформація груп «сусідської варти» на прикладі Татарбунарської громади Одеської області [7]. Окрім чисельного зростання, там було формалізовано співпрацю груп «сусідської варти» з органами безпеки та правопорядку. Окрім звичної профілактики та повідомлення про правопорушення поліцію чи ТрО, групи «сусідської варти» займаються енергетичною безпекою, роботою систем оповіщення та упорядковують укриття [7].

Реагування на безпекові виклики в умовах війни та воєнного стану стало фундаментальною потребою громад, що актуалізувало розвиток практик партнерської співпраці поліції та громади («Community Policing»).

Громадська приймальня УГСПЛ в м. Одесі підготувала звіт «Впровадження «Community Policing» в умовах війни та воєнного стану», який на прикладі Одеської області визначає процес розвитку підходу «Community Policing» в умовах війни та формує рекомендації щодо перспектив подальшої співпраці громади з поліцією [7].

У другій половині 2022 року в Одеській області відновились ініціативи з роботи діалогових та консультативних груп в громаді. Наразі однією із найбільш затребуваних сфер діалогових практик залишаються взаємовідносини між мешканцями громад та внутрішньо переміщеними особами [7].

Крім того, у Тернополі реалізовується проєкт «Спільними зусиллями до безпечного міста», одним з напрямків якого є впровадження ініціативи «Сусідська варта». Згуртовані мешканці будинку чи території, що у співпраці з поліцією та іншими органами сприяють підвищенню спільної безпеки та займаються профілактикою злочинності і вандалізму [9].

Вінниця стала одним із перших міст в Україні, де запровадили проєкт «Сусідської варті». Він має на меті залучити до пильнування правопорядку в місті мешканців ОСББ, вони допомагатимуть поліцейським попереджати злочини та квартирні крадіжки [10].

Отже, органи місцевого самоврядування мають активніше фінансово та організаційно підтримувати роботу поліцейських офіцерів громад, водночас і працівники поліції мають вживати додаткових заходів для публічного звітування та консультацій з громадами.

Таким чином, зважаючи на оперативний аналіз безпекових викликів у громадах, необхідно поширювати модельні рекомендації щодо створення та роботи описаних практик «Community policing», зокрема проєктів «Поліцейський офіцер громади» і «Сусідської варті», які дозволять посилити безпеку громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Впровадження «Community Policing» в умовах війни та воєнного стану. URL: <https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/Vprovadzhennia-Community-Policing-v-umovakh-viyny-ta-voiennoho-stanu.pdf> (дата звернення: 19.09.2023).
2. *Banton M.* The Policeman in the Community. L.; Tavistok, 1964. 296 p.
3. *Seagrave J.* What's in a World? Community Policing Britain, USA and Canada. The Police Journal. Great Britain. 1996. January. P. 30–40.
4. Рівненщина лідирує у проєкті «Поліцейський офіцер громади». URL: <https://www.rivnenews.com.ua/2024/01/07/rivnenshchyna-lidyruie-u-proekti-politseiskyi-ofitser-hromady/> (дата звернення: 19.09.2023).
5. Поліцейські офіцери громади розповіли про роботу за 2023 рік. URL: <https://starosynjavska-gromada.gov.ua/news/1704899661/> (дата звернення: 19.09.2023).
6. Незламна поліція Київщини. URL: <https://mykyivregion.com.ua/analytics/nezlamna-policiya-kiyivshhini-cim-zapamyatavsya-general-andrii-njebitov-na-posadi-golovi> (дата звернення: 19.09.2023).

7. Дві нові поліцейські станції відкрили в Одеській області. URL: <https://usionline.com/dvi-novi-politsejski-stantsii-vidkryly-v-odeskij-oblasti-foto-video/> (дата звернення: 19.09.2023).

8. Сусідська варта. URL: <https://xn----7sbbaij6b0ccabsd3k6f.xn--j1amh/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%> (дата звернення: 19.09.2023).

9. Сусідська варта Тернополя навчалась протидіяти домашньому насильству. URL: <https://legalaid.gov.ua/novyny/susidska-varta-ternopolya-navchalas-protydiaty-domashnomu-nasyilstvu/> (дата звернення: 19.09.2023).

10. У Вінниці на підмогу поліцейським відкрився сервіс «сусідська варта». URL: <https://m.day.kyiv.ua/news/271221-u-vinnytsi-na-pidmohu-politsiyi-vidkryly-servis-susidska-varta> (дата звернення: 19.09.2023).

REFERENCES

1. Vprovadzhennia «Community Policing» v umovakh viiny ta voiennoho stanu. “The implementation of Community Policing in Ukraine under the conditions of marital state”. URL: <https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/Vprovadzhennia-Community-Policing-v-umovakh-viiny-ta-voiennoho- stanu.pdf> (Date of Application: 19.09.2023) [in Ukrainian].

2. *Banton, M.* (1964). *The Policeman in the Community*. L.; Tavistok. 296 p. [in English].

3. *Seagrave, J.* (1996). What’s in a World? Community Policing Britain, USA and Canada. *The Police Journal*. Great Britain. January. P. 30–40 [in English].

4. Rivnenshchyna lidyruie u proekti «Politseyskyi ofitser hromady». “Rivne Region takes the lead in the ‘Community Police Officer’ project”. URL: <https://www.rivnenews.com.ua/2024/01/07/rivnenshchyna-lidyruie-u-proekti-politseyskyi-ofitser-hromady/> (Date of Application: 19.09.2023) [in Ukrainian].

5. Politseyski ofitseri hromady rozpovily pro robotu za 2023 rik. “The police officers of the community talked about the work for 2023”. URL: <https://starosynjavska-gromada.gov.ua/news/1704899661/> (Date of Application: 19.09.2023) [in Ukrainian].

6. Nezlamna politsiia Kiivshhiny. “Unbreakable police force of Kyiv region”. URL: <https://mykyivregion.com.ua/analytics/-general-andrii-njebitov-na-posadi-golovin> (Date of Application: 19.09.2023) [in Ukrainian].

7. Dvi novi politseyski stantsii vidkryly v Odeskii oblasti. “Two new police stations were opened in Odesa region”. URL: <https://usionline.com/dvi-novi-politsejski-stantsii-vidkryly-v-odeskij-oblasti-foto-video/> (Date of Application: 19.09.2023) [in Ukrainian].

8. Susidska varta. “Neighbourhood Guard”. URL: <https://xn----7sbbaij6b0ccabsd3k6f.xn--j1amh/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%> (Date of Application: 19.09.2023) [in Ukrainian].

9. Susidska varta Ternopolia navchalas protydiaty domashnomu nasyilstvu. “Ternopil’s neighborhood learned to counter domestic violence”. URL: <https://legalaid.gov.ua/novyny/susidska-varta-ternopolya-navchalas-protydiaty-domashnomu-nasyilstvu/> (Date of Application: 19.09.2023) [in Ukrainian].

10. U Vinnytsi na pidmohu politsiyi vidkryly servis susidska varta. “In Vinnytsia, the ‘Neighborhood Watch’ service was opened with the help of the police”. URL: <https://m.day.kyiv.ua/news/271221-u-vinnytsi-na-pidmohu-politsiyi-vidkryly-servis-susidska-varta> (Date of Application: 19.09.2023) [in Ukrainian].

UDC 351.741:355.24

Aliexsieieva Olha,

Candidate of Juridical Sciences, Senior Researcher, Leading Researcher of the State
Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-3390-536X

Kozhukhar Oksana,

Candidate of Juridical Sciences,
Co-Chief of the Department of the State
Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-2234-781X

THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY POLICING STANDARDS IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Paper considers Community Policing initiatives, which in the context of war and martial state are more focused on the support of civilian security of community and protection of vulnerable groups.

The full-size invasion of Ukraine by Russia has significantly actualized the development of practices of partnership cooperation between the police and the community («Community Policing»).

The implementation of various community policing tools in communities continued, and the challenges of martial law gave rise to the search and improvement of other solutions. At present, the problems and successes of the actual implementation of the community policing approach remain outside the scope of widespread attention. The urgency of this issue is greatly exacerbated by the process of drafting the national concept of «Safe Community», which, accordingly, requires public feedback. However, the developments in the field of Community Policing will be useful not only during the war period, but also in the process of post-war community recovery.

Community Policing initiatives in the context of war and martial law include the Community Policing Officer initiative.

The Community Policing Officer project is an important tool for the improvement of an interaction between the police and the public, bringing law enforcement officers and local community members closer together to solve security problems more effectively.

The project aims to prevent crimes, not just to solve them. Law enforcement officers are constantly patrolling the area and communicating with people. The officer is in touch 24/7 because help is needed both day and night.

In 2020, only 6 territorial communities joined the project. But the relevant work has been done, and the main message of the project has been proven: «A community police officer is someone who protects the community and is always there for it!», which significantly activated the communities. 39 communities took part in the project in 2021, 47 communities in 2022 and 62 – in 2023.

Kyiv, Rivne, Vinnytsia, Khmelnytskyi, Odesa and other regions can serve as examples of

© Aliexsieieva Olha, Kozhukhar Oksana, 2023

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2023.4\(62\).3](https://doi.org/10.36486/np.2023.4(62).3)

Issue 4(62) 2023

<https://naukaipravookhorona.com/>

the implementation of this initiative.

Research article reveals another initiative – Neighbourhood Watch – which has also demonstrated its effectiveness in the new conditions of martial law, as it has become an effective tool for the improvement of community security.

Keywords: martial state, Community Policing standards, security components, territorial communities.

Отримано 24.11.2023